

**ТУРЯНИЦЯ В.В.,
БАРИСЬКА Я.О.**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ**

Методичні рекомендації
для студентів першого (бакалаврського) рівня

Ужгород - 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

**ТУРЯНИЦЯ В.В.,
БАРИСЬКА Я.О.**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ**

Методичні рекомендації
для студентів першого (бакалаврського) рівня

УДК 340.1

Туряниця В.В., Бариська Я.О. Актуальні проблеми розвитку правової системи України / Методичні рекомендації для студентів першого (бакалаврського) рівня. Ужгород. Видавництво УжНУ «Говерла», 2022. 25с.

Рецензенти:

Лазур Я.В., доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету ДЗВО «Ужгородський національний університет»

Фазикош В.Г., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права та процесу юридичного факультету ДЗВО «Ужгородський національний університет»

Методичні рекомендації обговорені і схвалені до друку на засіданні кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету ДЗВО «УжНУ» (протокол № 11 від 23 травня 2022 року).

Навчально-методичний посібник схвалено на засіданні науково-методичної комісії юридичного факультету ДЗВО «УжНУ» (протокол № 3 від 13 червня 2022 року).

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Мета та завдання навчальної дисципліни.....	6
Структура змістових модулів	8
Програма навчальної дисципліни.....	10
Проведення модульного та підсумкового контролю.....	17
Рівні компетентності, критерії та шкала оцінювання навчальних досягнень студента	19
Питання, що виносяться на залік	21
Список рекомендованих джерел та літератури.....	22

ПЕРЕДМОВА

Сучасна освіта - фундаментальна основа людської життєдіяльності тісно пов'язаними самореалізації особистості у вік глобалізаційних процесів. Значущість освіти науки в розвитку особистості та суспільства визначається об'єктивними тенденціями. Як загальноосвітнього поступу, так внутрідержавними процесами. Перехід людства від індустріального суспільства до суспільства науково інформаційних технологій, а відтак і формування суспільства високого інтелекту об'єктивно висуває освіту і науку до найбільш пріоритетних сфер.

Необхідність реформування, вдосконалення освіти якості найважливішою соціокультурною проблемою, зумовленою процесами глобалізації та потребами формування умов індивідуального розвитку особистості, її соціалізації та самореалізації.

Розвиток України визначається сьогодні у загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності західної культури: парламентаризм, права людини, права національних меншин, свободу пересування, свободу отримання освіти будь-якого рівня, що є невід'ємним атрибутом громадянського демократичного суспільства. Для України європейська інтеграція, як свідомий суспільний вибір, може стати основою національної консолідації.

Сучасний розвиток права вимагає вирішення складних багаторівневих завдань із впорядкування надрухливих правових процесів в умовах глобалізації та інтеграції. Україна наразі переживає складний період реформування державних інститутів, адаптації правової системи до європейського права, яка, на відміну від країн, де правові системи встановлювалися поступово і еволюційно, вимушена будуватися прискорено і активно.

Всі процеси, що відбуваються на сучасному етапі розвитку суспільства, несуть на собі відбиток дії глобалізації, яка обумовлює взаємозв'язок і взаємозалежність майже всіх сфер соціального життя шляхом їх універсалізації й стандартизації. Цей процес створює реальні передумови для спільної діяльності людей поза межами національних держав,

соціокультурних просторів, релігійних вірувань. У цьому і виявляється сутність глобалізації.

Держава, право і національна правова система в умовах світових глобалізаційних процесів піддаються трансформації, глибина і масштаб якої визначається їх цивілізаційною характеристикою, рівнем та динамікою їхнього розвитку, здатністю і потенціалом до змін.

Функціонування національних правових систем в сучасних умовах залежить від значної кількості чинників, які дозволяють їм, не втрачаючи своєї цінності й самобутності, залучатися до глобалізаційних процесів.

Ефективність функціонування правової системи України здебільшого визначається як її інтегрованістю у рамках регіонального права (тобто європейського інтеграційного простору), так і активною участю у загальносвітових економічних та політичних процесах. Ці процеси віддзеркалюють вплив глобалізації, у тому числі й правової глобалізації, на національну правову систему України.

З огляду на наведене навчальна дисципліна включає наступні блоки питань:

1. Поняття та структура правової системи, особливості правової системи України;
2. Особливості організації публічної влади в Україні;
3. Нормативні основи правової системи України;
4. Особливості правосвідомості українського суспільства.

Джерельна база спецкурсу дозволяє заглибитись у досліджувану проблематику та цілісно та системно проаналізувати наведені вище проблемні питання.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми розвитку правової системи України» є формування у студентів як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів необхідного базису знань про різноманітні аспекти формування, розвитку і функціонування правової системи України.

На основі узагальненого та систематичного відображення фундаментальних проблем сучасної юридичної науки сформувавши науковий юридичний світогляд та забезпечити високий рівень професійної культури, необхідний практикуючому юристу, розширивши діапазон його професійного у світогляді, який дозволить вірно орієнтуватись у виявленні та вирішенні правових проблем, з якими йому доведеться зустрічатись у своїй майбутній діяльності.

Завдання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми розвитку правової системи України» полягає у поглибленні й розширенні студентами систематизованих теоретичних знань про історичні аспекти формування власної правової системи України, обумовлені реальними потребами розвитку суспільства, спираючись на історичні традиції українського права з врахуванням відповідного досвіду європейських держав, які є членами інтеграційних об'єднань; основні тенденції і перспективи розвитку правової системи України, враховуючи її зближення із європейською правовою системою, напрями трансформації правової системи України під впливом глобалізаційних процесів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти **повинні знати:**

- зміст категорії «правова система»;
- структуру правової системи;
- основні риси правової системи;
- систему об'єктивних закономірностей розвитку суспільства під впливом яких формується правова система;
- основні функції правової системи;

— критерії розрізнення правових систем між собою та основні типи (сім'ї) правових систем;

— основні риси правової системи України;

— основні тенденції розвитку правової системи України у сучасний період;

— вплив загальносвітових і європейських тенденцій розвитку права на правову систему України.

вміти:

— оперувати основними поняттями та категоріями, які характеризують правову систему;

— встановлювати приналежність правової системи тієї чи іншої держави до типу (сім'ї) правових систем;

— аналізувати історичні аспекти формування правової системи України;

— узагальнювати і аналізувати нормативно-правовий матеріал, законодавство, що регулює аспекти організації влади в Україні;

— орієнтуватися в змінах до законодавства, які були здійснюються у зв'язку з тенденцією інтеграції України до Європейського Союзу;

— вміло володіти теоретичними знаннями про вдосконалення механізму сучасної Української держави як умова підвищення ефективності його функціонування, проблеми відновлення демократії в сучасній Україні, їх організаційно-правове забезпечення.

— виокремлювати найголовніші аспекти впливу процесів світової глобалізації на функціонування правової системи України;

— прогнозувати найбільш перспективні напрями розвитку правової системи України.

**СТРУКТУРА ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Тема 1. Предмет і структура спецкурсу.		2	4					1				
Тема 2. Поняття та структура правової системи.		4	6					1				
Тема 3. Особливості правової системи України		4	8					1	1			
Тема 4. Поняття та суб'єкти публічної влади в Україні		2	6									
Тема 5. Удосконалення форми державного правління в Україні.		4	6					1	1			
Разом за змістовим модулем 1		16	30					4	2			
Тема 6. Особливості територіального устрою в Україні. Проблеми		2	6					1				

адміністративної реформи												
Тема 7. Особливості державного режиму в Україні.		2	6					1				
Тема 8. Проблеми удосконалення політичної системи. Механізм Української держави.		4	6					1	1			
Тема 9. Нормативні основи правової системи України		2	6					1	1			
Тема 10. Систематизація права в Україні		4	6									
Разом за змістовим модулем2		14	30					4	2			
Усього годин		30	60					8	4			

Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет і структура спецкурсу.	4
2.	Поняття та структура правової системи.	6
3.	Особливості правової системи України	8
4.	Поняття та суб'єкти публічної влади в Україні	6
5.	Удосконалення форми державного правління в Україні.	6
6.	Особливості територіального устрою в Україні. Проблеми адміністративної реформи	6
7.	Особливості державного режиму в Україні.	6
8.	Проблеми удосконалення політичної системи. Механізм Української держави.	6
9.	Нормативні основи правової системи України	6
10.	Систематизація права в Україні	6
	Разом	60

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет і структура спецкурсу.

Предмет спецкурсу. Структура спецкурсу. Методологія спецкурсу. Загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування державно-правових явищ в Україні. Зв'язок спецкурсу з теорією держави і права, конституційним правом України та іншими юридичними навчальними дисциплінами. Значення спецкурсу для підготовки фахівця-юриста. Джерела спецкурсу.

Тема 2. Поняття та структура правової системи

Різні підходи до розуміння поняття правова система. Ознаки правової системи. Національно-правова система. Структура правової системи: плюралізм підходів. Функції правової системи. Критерії класифікації сучасних правових систем.

Тема 3. Особливості правової системи України

Позиції вчених щодо визначення місця правової системи України серед типів правових систем. Поняття «постсоціалістичної правової системи».

Загальні ознаки правової системи України. Елементи правової системи України. Інституційний та нормативний компоненти правової системи України. Ознаки правосвідомості українського суспільства.

Наближення правової системи України до права Європейського Союзу: проблеми і перспективи.

Тема 4. Поняття та суб'єкти публічної влади в Україні.

Поняття державної влади. Суверенітет Української держави. Поняття та засади здійснення публічної влади. Суб'єкти публічної влади. Умови легальності державної влади в Україні. Механізми легітимації публічної влади. Засоби лімітації державної влади в Україні.

Ефективність державної влади в Україні: фактори забезпечення.

Реформа правової системи. Ознаки правової реформи. Співвідношення правової політики і правової реформи. Суб'єкт і об'єкт правової реформи. Напрями правової реформи в Україні. Конституційна реформа. Судово-правова реформа. Адміністративна реформа в Україні. Стан правової реформи в Україні.

Тема 5. Удосконалення форми державного правління в Україні.

Поняття та критерії форми державного правління. Традиції України у питанні форми державного правління.

Особливості сучасної форми державного правління в Україні. Конституційна реформа як засіб удосконалення організації влади в Україні.

Тема 6. Особливості територіального устрою в Україні. Проблеми адміністративної реформи.

Поняття та критерії державного устрою. Унітарний устрій України: минуле і сучасність.

Особливості державного (територіального) устрою в Україні. Автономна Республіка Крим. Модель місцевого самоврядування в Україні. Проблема «управлінської вертикалі» в Україні. Проблеми адміністративної реформи.

Тема 7. Особливості державного режиму в Україні.

Поняття державного режиму. Критерії ідентифікації державних режимів. Демократичні та анти демократичні режими у сучасному світі. Сучасні теорії демократії.

Державний режим в Україні: специфічні риси. Проблеми відновлення демократії у сучасній Україні, їх організаційно-правове забезпечення.

Тема 8. Проблеми удосконалення політичної системи. Механізм Української держави.

Поняття, структура, методологічні основи аналізу політичної системи суспільства. Критерії відбору елементів політичної системи. Держава як суб'єкт політичної системи. Місце і роль держави в політичній системі, її взаємодія з інститутами політичної системи (політичними партіями). Держава і політичні партії: моделі взаємовідносин.

Функції та основні тенденції розвитку політичної системи українського суспільства. Поняття політичної реформи, питання її впровадження в Україні.

Тема 9. Нормативні основи правової системи України

Роль правових норм у правопорядку. Ознаки норми права: нове розуміння. Множинність суб'єктів нормотворення. Формальна визначеність. Модель правової норми. Види правових норм.

Поняття принципів права. Види принципів права: загальні, галузеві та міжгалузеві. Механізм дії принципів права.

Судова практика. Позиції Конституційного Суду України

Поняття судової практики. Особливості судового рішення. Поняття судового прецеденту. Судова практика Європейського суду з прав людини як джерело права в Україні. Поняття правової позиції Конституційного Суду України. Права людини як діюче право.

Тема 10. Систематизація права в Україні

Систематизація нормативних актів: поняття, принципи, види. Інкорпорація, консолідація, кодифікація. Систематизація українського законодавства і основні етапи кодифікаційної роботи.

Юридична техніка та її значення для правотворчості і систематизації нормативних актів. Засоби, правила і прийоми як елементи юридичної техніки. Мова і стиль закону. Систематизація та уніфікація українського законодавства. Комп'ютеризація законотворчості.

ПРОВЕДЕННЯ МОДУЛЬНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Система оцінювання результатів навчання студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання результатів навчання здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою, яке включає:

- поточний контроль, що здійснюється протягом навчання студента під час проведення лекційних та семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (мінімальна кількість балів, що дозволяє студенту скласти іспит – 35 балів);

- модульний контроль, що проводиться після вивчення матеріалу відповідної частини дисципліни – змістового модуля, з врахуванням результатів поточного контролю;

- підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового заліку (іспиту), відповідно до графіку навчального процесу.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Поточний контроль з навчальної дисципліни проводиться в таких формах: активна робота на лекційних та семінарських заняттях (зокрема, активна участь у дискусії та презентації матеріалу), складання колоквиуму, написання есе та інших реферативних робіт, тестування тощо.

Методи поточного контролю: усний та письмовий.

Форма модульного контролю: написання модульної контрольної роботи, включаючи короткі та розгорнуті описові завдання, а також тести.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів: рівень знань; володіння понятійно-категорійним апаратом; вміння узагальнювати набуті знання за окремими темами та вміння робити обґрунтовані висновки, наявність навичок і прийомів виконання практичних завдань тощо.

**РІВНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ,
КРИТЕРІЇ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ
ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТА**

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	Зараховано
82 - 89	B	Добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	Задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Знання здобувачів вищої освіти з дисципліни оцінюється за такими критеріями:

оцінку «**відмінно**» (90-100 балів, A) заслуговує студент, який: всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює

різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи;

оцінку **«добре» (82-89 балів, В)** – заслуговує студент, який: повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку **«добре» (74-81 бал, С)** заслуговує студент, який: в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку **«задовільно» (64-73 бали, D)** – заслуговує студент, який: знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення;

оцінку **«задовільно» (60-63 бали, E)** – заслуговує студент, який: володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер;

оцінка **«незадовільно» (35-59 балів, FX)** – виставляється студенту, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань;

оцінка **«незадовільно» (35 балів, F)** – виставляється студенту, який: - володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

До модульної контрольної роботи допускаються всі студенти, а до підсумкового семестрового контролю з навчальної дисципліни – студенти, які отримали не менше 35 балів (враховуються як результати модульної

контрольної роботи та поточного контролю під час семінарської та самостійної роботи студента).

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Студент, який за результатами модульних контролів отримав оцінку «F» (менше 34 балів), повинен до проведення підсумкового (семестрового) контролю покращити цю оцінку. Без такого покращання він до підсумкового (семестрового) контролю не допускається.

ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЗАЛІК

1. Предмет і основні джерела спецкурсу.
2. Різні підходи до розуміння поняття правова система.
3. Ознаки правової системи. Національно-правова система.
4. Структура правової системи: плюралізм підходів. Функції правової системи.
5. Критерії класифікації сучасних правових систем.
6. Позиції вчених щодо визначення місця правової системи України серед типів правових систем.
7. Поняття та особливості «постсоціалістичної правової системи».
8. Структура правової системи України.
9. Поняття та засади здійснення публічної влади. Суб'єкти публічної влади.
10. Умови легальності державної влади в Україні.
11. Механізми легітимації публічної влади.
12. Засоби лімітації державної влади в Україні.
13. Ефективність державної влади в Україні: фактори забезпечення.
14. Поняття та критерії форми державного правління.
15. Особливості сучасної форми державного правління в Україні.
16. Поняття та критерії державного устрою.
17. Особливості державного (територіального) устрою в Україні.
18. Поняття державного режиму. Критерії ідентифікації державних режимів.

19. Державний режим в Україні: специфічні риси. Проблеми відновлення демократії у сучасній Україні.
20. Поняття, структура, методологічні основи аналізу політичної системи суспільства.
21. Місце і роль держави в політичній системі, її взаємодія з інститутами політичної системи (політичними партіями).
22. Поняття і види правотворчої діяльності в Україні.
23. Форми (джерела) права в Україні.
24. Поняття і ознаки закону. Види законів в Україні.
25. Нормативні акти, які мають силу закону в Україні.
26. Система підзаконних актів України.
27. Роль правових норм у правопорядку.
28. Загальновизнані принципи права як джерела права в Україні.
29. Судова практика та правовий звичай як джерела права в Україні.
30. Права людини як діюче право.

Рекомендована література:

Базова:

1. Удовика Л. Г. Legal system of present under the conditions of globalization transformations / The legal system of Ukraine in the conditions of transformation of society transformation. Collective monograph. Edited by Iryna Sopilko. Podhajska : European institute of further education, 2020. 208 p. P. 23-43
2. Авер'янов В. Б., Андрійко О. Ф., Битяк Ю. П., Діхтієвський П. В., Козюбра М. І., Комзюк А. Т. Права громадян у сфері виконавчої влади: адміністративно-правове забезпечення реалізації та захисту: монографія / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького; Дніпропетровський держ. ун-т внутрішніх справ / В.Б. Авер'янов (заг.ред.). Д. : Ліра, 2008. 585 с.
3. Бабенко К. А. Конституційні засади розвитку і регулювання політико-правових відносин в Україні: монографія. К. : Ін Юре, 2008. 480 с.
4. Бірюков Р. М. Національна правова система в умовах глобалізації (основні напрямки трансформації): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2011. 20 с.
5. Битяк Ю. П., Тодика Ю. М., Барабаш Ю. Г., Буроменський М. В., Колісник В. П., Тимченко І. А. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / Академія правових наук України / В.Я. Тацій (голова редкол.вид.) Х.: Право, 2008. Т. 2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення. Х. : Право, 2008. 574 с.
6. Болгов І.І. Політико-правова система України. К., 2004. 303 с.
7. Васецький В.Ю. Доктрина прав людини в романо-германській правовій системі: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.01) / КНУВС. К., 2006. 20 с.
8. Вступ до теорії правових систем: монографія / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. Київ: Юридична думка, 2006. 432 с.
9. Гвоздецький В. Д., Мурашин О. Г., Патей-Братасюк М. Г. та ін. Трансформація правової системи України: євроінтеграційний вимір: [монографія] / Академія управління МВС України / Віктор Демидович Гвоздецький (заг.ред.). К., Логос, 2009. 378с.

10. Гелей С., Рутар С., Кендус О. Політико-правові системи світу. Л., 2002. 224 с.
11. Гусарев С. Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти / Київський національний ун-т внутрішніх справ. К. : Знання, 2005. 375 с.
12. Жук Н. А. Парламент, Президент, уряд: через взаємопорозуміння до рівноваги: монографія / Марко Веніамінович Цвік (наук.ред.).Х. : Харків юридичний, 2007. 319 с.
13. Журавський В.С. Етапи гармонізації законодавства України із європейським законодавством // Держава і право. Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України., 2002. Вип.. 16
14. Заєць А. П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. К. : Парламентське вид-во, 1999. 247 с.
15. Загальна теорія права: підручник / за ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.
16. Куйбіда В. С., Павленко В. П. та ін. Адміністративно-територіальний устрій України. Історія. Сучасність. Перспективи: [монографія] / Секретаріат Кабінету Міністрів України / О. В. Турчинов (заг.ред.). К. : [Геопринт], 2009. 615 с.
17. Лемак В. Правова реформа в Чехії і Словаччині в умовах постсоціалістичної модернізації: теоретичні і практичні проблеми: автореф.дис...докт.юрид.наук. Харків, 2003. 42 с.
18. Луць М.А. Європейські міждержавні правові аспекти та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичний аспект). К., 2003. 324 с.
19. Святоцький О. Судова влада в Україні // Право України, 2010. №2. С.30 - 39.
20. Сербін Р.А. Правова культура та правосвідомість: поняття, структура та демократичний зміст: Навчально-методичний посібник для студентів і слухачів ІЗДН з курсу ТДП. Київ, 2005. 52с.
21. Скакун О.Ф. Правова система України на правовій карті світу. Х., 2004. 96 с.
22. Обидіна І. Як уникнути колізії між нормативними актами? // Право України, 2000, № 9. С. 107 - 108.
23. Олійник А. Законотворчий процес – його основні риси і особливості. // Право України, 1998, № 4. С. 81-82.
24. Овчаренко І.М. Закони у системі джерел (форм) права та їх класифікація: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Національний ун-т внутрішніх справ. Х., 2004. 19 с.
25. Оніщенко Н.М. Правова система і держава в Україні.К., 2002. 131 с.
26. Опришко В. Законотворчому процесу – наукове забезпечення. // Право України, 1996, № 5. С. 52-56.

27. Пилипчук В. Теоретичні та організаційні засади реформування і розвитку правоохоронних органів та інших суб'єктів сектору безпеки // Право України, 2010. №11. С.24 - 31.

28. Погорілко В., Федоренко В. Джерела конституційного права України // Право України, 2002, № 3. – С. 8-15.

29. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології: [монографія] / Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. К.: Юридична думка, 2008. 335 с.

30. Порівняльне правознавство у таблицях: навч. посіб. для юрид. вищ.навч. закл. і ф-тів / авт.-уклад.: О. В. Петришин, О. В. Зінченко, Д. В. Лук'янов, С. П. Погребняк. 2-ге вид., змін. Харків : Право, 2018.164 с.

31. Погорілко В., Малишко М. Правова система України – стан та перспективи розвитку // Право України, № 9-10. 1998. С.10-12.

32. Темченко В.І. Формування професійної правосвідомості працівників міліції.: Автор дис...канд.юрид.наук.-К.,1993.

33. Теплюк М. Действие права и действие закона в современном аспекте правопонимания // Право Украины, 2011, №1. С.291- 300.

34. Тополевський Р.Б. Системні зв'язки юридичних джерел права: автореф. дис... канд. юрид. наук. Х., 2004. 19 с.

35. Удовика Л. Г. Трансформація правової системи в умовах глобалізації: антропологічний вимір : монографія / Л. Г. Удовика. Х. : Право, 2011. 552 с.

36. Удовика Л.Г. Правові системи сучасності в умовах глобалізаційних перетворень. Правова система України в умовах трансформації суспільства: монографія / Сопілко І., Вовк В.,Удовика Л.Г., Калюжний Р., Бородін І. та ін. Велике герцогство Люксембург. Люксембургський Центр дослідження європейських реформ, 2019. 199 с. С. 22-39.

37. Хаустова М.Г. Національна правова система за умов розбудови правової демократичної державності в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук (12.00.01) / КНУВС. Х., 2005. 19 с.

38. Шмельова Г. Концепція закону: загальнотеоретичні аспекти // Право України, 1992, № 1. С. 37-39.

39. Цимбалюк М Функції правової свідомості та їх онтологічна інтерпретація // Право України. 2006. № 11. – С.35.

Допоміжна:

1. Аллан Т. Р. С. Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права: Пер. з англ. Р. Семківа. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 385 с.

2. Бусова Н. А. Модернизация, рациональность и право. Х.: Прометей-Прес, 2004. 352 с.

3. Вступ до теорії правових систем / За заг. ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко: Монографія. К.: Юрид. думка, 2006. 432 с.
4. Гієк Ф. А. Конституція свободи: Пер. з англ. Львів: Літопис, 2004. 556 с.
5. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації: Пер. з нім. К.: ППС-2002, 2007, 436 с.
6. Дашковська О. Р. Жінка як суб'єкт права в аспекті тендерної рівності. Х.: Право, 2005. 224 с.
7. Дворкін Р. Серйозний погляд на право: Пер. з англ. К.: Основи, 2000. 519 с.
8. Кельзен Г. Чисте правознавство: 3 дод.: Проблема справедливості: Пер. з нім. — К.: Юніверс, 2004. 496 с.

Інформаційні ресурси

Інформаційні ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України
2. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека імені В.І.Вернадського
3. <http://www.library.ukma.kiev.ua/amer> – Американська бібліотека НаУКМА
4. <http://www.loc.gov> – бібліотека Конгресу США
5. <http://www.bl.uk> – Британська бібліотека
6. <http://www/d-nd.de> – Німецька національна бібліотека
7. <http://www.bnf.fr> – Національна бібліотека Франції
8. <http://dev.europeana.eu> – Європейська цифрова бібліотека (Europeana)
9. <http://ausicl.com/> – Австралійський Інститут Порівняльних Правових Систем;
10. <http://www.iuscomparatum.org/AIDC> – Міжнародна академія порівняльного права.
11. <http://europa.eu> — Офіційна сторінка Європейського Союзу;
12. <http://www.euractiv.com> – медіа портал Європейського Союзу;
13. <http://www.europarl.europa.eu> – сторінка Європейського парламенту;
14. <http://ec.europa.eu> – сторінка Європейської Комісії;
15. <http://www.consilium.europa.eu> – сторінка Ради Європейського Союзу;
16. <http://www.echr.coe.int/echr/> - офіційний сайт Європейського суду з прав людини;
17. <http://europa.eu/> - офіційний сайт Європейського Союзу;
18. <https://www.europol.europa.eu> - офіційний сайт Європейського поліцейського агентства (Європол);

19. <http://www.icccpi.int> - офіційний сайт Міжнародного кримінального суду;
20. <http://www.icj-cij.org/homepage/ru> - офіційний сайт Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй;
21. <http://www.interpol.int> - офіційний сайт Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерпол;
22. <http://www.nato.int/cps/en/natolive/index.htm> - офіційний сайт Північноатлантичного альянсу;
23. <http://www.osce.org> - офіційний сайт Організації з безпеки та співробітництва в Європі.

Науково-методичне видання

Туряниця Вікторія Василівна,

кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка
кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету
ДЗВО “Ужгородського національного університету”

Бариська Я.О.,

кандидатка юридичних наук, доцентка, ,
доцентка кафедра теорії та історії держави і права

Методичні рекомендації обговорені і схвалені до друку на засіданні кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету ДЗВО «УжНУ» (протокол № 11 від 23 травня 2022 року).

Навчально-методичний посібник схвалено на засіданні науково-методичної комісії юридичного факультету ДЗВО «УжНУ» (протокол № 3 від 13 червня 2022 року).

Відповідальний за випуск

Дьордйай Василь Степанович, юрист,
кандидат фізико-математичних наук

Мова українська

Комп’ютерний набір, верстка та коректура авторські

Підписано до друку 3 червня 2022

Формат 60x84/16 Гарнітура

Папір офсетний. Ум. друк. арк. 1 д.а.

Обл.-вид. аркушів 1.03.Тираж 300

Видавництво

Ужгородського національного університету „Говерла”
88015, м.Ужгород, вул.Капітульна, 18